

AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANI'NIN HAVA HİZMETLERİNDE İSTEĞE BAĞLI EK ÜCRETLERE İLİŞKİN KARARI

ADALET DİVANİ -DAVA C-112/11

(Karar Tarihi: 19 Temmuz 2012)

Çeviren: A.Aslı BİLGİN*

Divan Kararı (Üçüncü Daire) **

(Taşımacılık – Hava Taşımacılığı – Avrupa Birliğinde hava hizmetlerinin işleyişine dair ortak kurallar – Tüzük (EC) No 1008/2008 – Uçak seyahati satan kişinin, müşterinin isteğe bağlı ek ücretleri, kendi seçimiyle kabulünü temin yükümlülüğü – “İsteğe bağlı ek ücretler” ifadesinin kapsamı – Bağımsız bir sigorta şirketi tarafından temin edilen ve toplam ücretin bir kısmını oluşturan uçuş iptal sigortası ücreti)

C–112/11 sayılı Davada,

Avrupa Birliğinin İşleyişi Hakkında Antlaşma (“ABİHA”) madde 267 uyarınca (Almanya) Oberlandesgericht Köln tarafından 9 Mart 2011 tarihli karar ile yapılan ve Divan tarafından 4 Mart 2011 tarihinde alınan ön karar başvurusu,

ebookers.com Deutschland GmbH, Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV, ’ye karşı,

DİVAN (Üçüncü Daire),

Başkan K. Lenaerts, Hakimler R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, G. Arestis (Raportör) ve D. Šváby, ile oluşmaktadır.

Hukuk Sözcüsü: J. Mazák,

Katip: Yönetici C. Strömholm,

Yazılı usul ve 11 Ocak 2012 tarihindeki duruşmayı göz önüne alarak ,

– Avukatlar P. Plog and S. Zimprich, tarafından ebookers.com Deutschland GmbH,

* Yrd. Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Devletler Hukuku Anabilim Dalı, e-posta: a.aslibilgin@gmail.com

** <<http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62011CJ0112&lang1=en&type=NOT&ancre=>>

- Avukat J. Hennig, tarafından the Bundesverband der Verbraucherzentralen ve Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV,
  - Vekil sıfatıyla S. Centeno Huerta tarafından İspanyol Hükümeti
  - Vekil sıfatıyla G. Palmieri ve Devlet Avukatı C. Colelli tarafından İtalyan Hükümeti,
  - Vekil sıfatıyla C. Pesendorfer tarafından Avusturya Hükümeti,
  - Vekil sıfatıyla H. Leppo tarafından Finlandiya Hükümeti,
  - Vekil sıfatıyla K. Simonsson ve K.-P. Wojcik tarafından Avrupa Komisyonu,
- namına sunulan görüşleri değerlendirdikten sonra,

1 Mart 2012 tarihli oturumda Hukuk Sözcüsünün Görüşünü dinledikten sonra, Aşağıdaki kararı vermektedir:

Karar

1 Ön karar isteğine ilişkin bu başvuru Avrupa Parlamentosu ve Konsej tarafından 24 Eylül 2008 tarihli hava hizmetlerinin işleyişine ilişkin ortak kurallar başlıklı 1008/2008 sayılı Tüzüğün (OJ 2008 L 293, p. 3) 23. maddesinin 1. fıkrasının yorumuna ilişkindir.

2 Bu Başvuru, kendisinin işlettiği çevrimiçi portal üzerinden uçak seyahati satan ebookers.com Deutschland GmbH ('ebookers.com') şirketi ile Tüketici Organizasyonları ve Dernekleri Federal Birliği (Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV ('BVV')) arasında görülen dava sırasında uçak seyahati satışında izlenen usulün hukukiliğine ilişkin olarak yapılmıştır.

Hukuki çerçeve

3 1008/2008 sayılı Tüzüğün dibacesininin 16. ifadesinde belirtildiği üzere:

'Müşteriler farklı hava yolu taşıyıcılarının hava hizmetlerine ilişkin ücretlerini etkili bir şekilde kıyaslayabilmelidir. Bu nedenle, müşteri tarafından Topluluk bünyesinde gerçekleştirilen hava hizmetlerine ilişkin ödenecek nihai ücret tüm vergi, harç ve giderleri kapsayarak, her zaman belirtilmelidir. ...'

4 Madde 2(18) 'uçuş ücretleri'ni, ilgili Tüzüğün amaçları kapsamında şu şekilde tanımlar:

'hava hizmetlerinde yolcuların taşınması amacıyla ve hizmet bedeli ile acenta ve diğer yardımcı servislere sunulan şartları da kapsayan bu

ücretlerin, uygulandığı her durumda hava yolu taşıyıcılarına veya onların acentalarına veya diğer bilet satıcılarına ödenmek üzere (ödenecek olan) euro veya yerel para biriminde belirtilen ücretlerdir’.

5 Benzer şekilde, 1008/2008 sayılı Tüzük m. 2(19) 'hava yolu kargo ücreti'ni, ilgili Tüzüğün amaçları kapsamında şu şekilde tanımlar:

‘Kargo taşımacılığında ve hizmet bedeli ile acenta ve diğer yardımcı servislere sunulan şartları da kapsayan bu ücretlerin, uygulandığı her durumda ödenecek olan euro veya yerel para biriminde belirtilen ücretlerdir’.

6 'Bilgi edinme ve ayrımcılık yapmama' başlığı altında, 1008/2008 sayılı Tüzüğün 23. maddesi 1. Paragrafı uyarınca:

‘Genel kamuya yönelik uçuş ve hava yolu kargo ücretleri, İnternette dahil olmak üzere, herhangi bir şekilde sunulduğunda veya yayımlandığında, Antlaşmanın uygulandığı bir üye devlet topraklarında yer alan havaalanında, hava hizmetleri için uygulanabilir koşulları içerecektir. Ödenecek nihai ücret her zaman gösterilecek ve yayın tarihinde zorunlu ve öngörülen geçerli vergiler, hizmet bedelleri, ek vergiler ve harçlarla birlikte geçerli uçuş ücretleri ve hava yolu kargo ücretlerini kapsayacaktır. Nihai ücretle birlikte, en azından aşağıdakiler de açıkça belirtilecektir:

- (a) uçuş ücreti veya hava yolu kargo ücreti;
  - (b) vergiler;
  - (c) havaalanı vergisi; ve
  - (d) güvenlik ve yakıtla ilgili olanlar gibi diğer giderler; ek vergiler veya harçlar;
- (b), (c) ve (d) şıklarında yer alan ücretler uçuş ücretine veya hava yolu kargo ücretine eklenmektedir. İsteğe bağlı ek ücretler satın alma işleminin başlangıcında açık, kesin ve şeffaf bir şekilde bildirilecek ve bunların kabulü müşterinin “kendi seçimine” dayalı olacaktır’.

Esas davadaki uyumsuzluk ve ön karar için gönderilen soru

7 ebookers.com kendisinin işlettiği çevrim içi portal aracılığıyla uçak seyahati organize etmektedir. Bu portal aracılığıyla bir müşteri belli bir uçuşu seçtiği takdirde satın alma işlemi süresince yapılan rezervasyona ilişkin tutar, internet sayfasının sağ üst köşesinde 'mevcut seyahat masrafinız' ('Ihre aktuellen Reisekosten') başlığı

altında listelenmektedir. Uçuş ücretinin yanı sıra, listede ayrıca otomatik olarak hesaplanan ‘vergiler ve harçlar’ (‘Steuern und Gebühren’) ile ‘seyahat iptal sigortası’ (‘Versicherung Rücktrittskostenschutz’) da yer almaktadır. Bütün bu harcamaların toplamı ‘toplam seyahat ücreti’ ni (‘Gesamtreisepreis’) oluşturmaktadır.

8 Satın alma işlemini sonlandırırken, müşteri, seyahatin toplam ücretini tek tutar olarak ebookers.com'a ödemelidir. Ebookers.com uçuş ücretini ilgili hava yolu taşıyıcısına, uçuş iptal sigortası tutarını da hava yolu taşıyıcısından hukuki ve ekonomik açıdan ayrı olan sigorta şirketine öder. Aynı şekilde, ebookers.com vergi ve harçları da alıcılarına devreder. Müşteri iptal sigortasını almak istemezse, ebookers.com internet sayfasının en altında iptal sigortasını devre dışı bırakmak için ne şekilde devam etmesi gerektiğine dair bir uyarı yer almakta olup, diğer bir deyişle iptal sigortasını toplam ücrete dahil etmeme, reddetme(opt-out) imkanı sunulmaktadır.

9 Tüketiciler Organizasyonu ve Dernekleri Federal Birliği (BVV), bu satış metodunun 1008/2008 sayılı Tüzük m. 23(1)'e aykırı olduğunu görüşünü savunmakta olup, ebookers.com'a, internet sayfasında uçak bileti satın almak için uyguladığı prosedürde toplam ücrete otomatik olarak eklenen seyahat iptal sigortasını dahil etmemesi için çağrıda bulunmuştur. ‘BVV’, bu kapsamda 28 Aralık 2009 tarihinde, Bonn Bölge Mahkemesine (Landgericht Bonn) başvurmuş ve söz konusu mahkeme 19 Temmuz 2010 tarihli kararıyla kendisine yapılan bu başvuruyu yerinde bulmuştur.

10 Bu karara karşı ‘ebookers.com’ tarafından 23 Ağustos 2010 tarihinde yapılan başvuru kapsamında Köln Bölge Yüksek Mahkemesi (Oberlandesgericht Köln), ebookers.com tarafından uygulanan bu prosedürün 1008/2008 sayılı Tüzük m. 23(1) kapsamında olup olmadığını açıklığa kavuşturmaya çalışmaktadır. Davanın sonucunun söz konusu hükmün yorumuna bağlı olduğu görüşünü savunurken, söz konusu hükmün ne lafzının ne de kökeninin kesin olarak uyuşmazlığa uygulanıp uygulanamayacağı konusunda bir netlik göstermemesi nedeniyle, Köln Bölge Yüksek Mahkemesi aşağıdaki soruyu ön karar prosedürü kapsamında Divan'a yöneltmeye karar vermiştir:

‘m. 23(1) [Tüzük no 1008/2008], isteğe bağlı ek ücretlerin satın alma işleminin başlangıcında açık, kesin ve şeffaf bir şekilde bildirilmesine ve müşterinin kendi seçimiyle kabul etmiş olmasına (rızasının kendi seçimine dayandırılmasına) uygun olarak, uçak seyahatini düzenleyen firma tarafından, uçuş ücreti ile birlikte toplam ücretin bir parçası olarak müşteriye yüklenen, üçüncü kişiler tarafından temin edilen hizmetlerden kaynaklanan harcamalara da uygulanır mı?’

Ön karar için gönderilen soru

11 Bu soruyla, Köln Bölge Yüksek Mahkemesi aslında 1008/2008 sayılı Tüzüğün 23. maddesinin 1.fıkrasının son cümlesinde yer verilen ‘isteğe bağlı ek ücretler’in esas davadaki seyahat iptal sigortası gibi, uçak firması dışında bir üçüncü kişi tarafından sağlanan ve bu seyahati satan firma tarafından uçuş ücreti ile birlikte toplam ücretin bir parçası olarak müşteriye yüklenen, uçak seyahati ile ilgili hizmetlerden kaynaklanan harcamaları da kapsar şekilde yorumlanıp yorumlanamayacağını sormaktadır.

12 Bu açıdan, Divan’ın yerleşik içtihat hukukuna göre Birlik hukuku hükümlerini yorumlarken sadece hükmün lafzına değil, hükmün yer aldığı ve bir parçasını oluşturduğu kuralların amacının da göz önüne alınması gereklidir (Bakınız, diğerlerinin yanında, Dava 292/82 Merck [1983] ECR 3781, paragraf 12; Dava C–34/05 Schouten [2007] ECR I–1687, paragraf 25; and Dava C–433/08 Yaesu Europe [2009] ECR I–11487, paragraf).

13 1008/2008 sayılı Tüzüğün 23. maddesinin 1. fıkrasının başlığından ve lafzından da açıkça anlaşıldığı üzere, ilgili hüküm hava hizmetlerine ilişkin ücretlere dair bilgi edinme ve şeffaflığı temin etmeye çalışmakta ve sonuç olarak bu hizmetlere başvurduklarında müşterilerin güvence altına alınmasına katkı sağlamaktadır.

14 Özellikle, 1008/2008 sayılı Tüzüğün 23. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinde yer verilen ‘isteğe bağlı ek ücretler’, aynı fıkranın ikinci cümlesinde bahsedilen toplam ücreti oluşturan uçuş ücreti veya hava yolu kargo ücretlerinin ve diğer kalemlerin aksine, zorunlu değildir. Bahsedilen bu isteğe bağlı ek ücretler, müşterinin bunları kabul veya reddetmesi sonucunda hava hizmetinin kendisine eklenen hizmetlere ilişkin olup (Hava hizmetlerine eklenen İsteğe bağlı ek ücretler müşterinin kabul veya reddine bağlı hizmetlere ilişkin olup), yolcu veya kargo taşımacılığı için gerekli veya zorunlu değildir. Bu tarz ek ücretlerin, müşterinin seçimine bırakılması nedeniyle açık, şeffaf ve kesin olarak satın alma işleminin başında bildirilmeleri ve 1008/2008 sayılı Tüzüğün 23. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinde belirtildiği üzere bunların müşteri tarafından kendi seçimiyle kabul edilmeleri gerektiği kesindir.

15 1008/2008 sayılı Tüzüğün 23. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesi anlamında isteğe bağlı ek ücretlere ilişkin bu özel koşul, satın alma işlemi süresince müşterilerin kendileri açıkça bu ek hizmetleri almak ve buna ilişkin ödemeyi yapmak istemedikçe, söz konusu uçuş için zorunlu ve gerekli olmayan bu hizmetleri almaya neden olunmasını önlemek için öngörülmüştür.

16 Söz konusu koşul aynı zamanda ek ödemeler kapsamında tüketici haklarını ilgilendiren genel koşulun yer aldığı 93/13/EEC sayılı Konsey ve 1999/44/EC sayılı Konsey ve Avrupa Parlamentosu Direktiflerini değiştiren, 85/577/EEC sayılı

Konsey Direktifi ile 97/7/EC sayılı Konsey ve Avrupa Parlamentosu Direktiflerini yürürlükten kaldıran 2011/83/AB Sayılı Tüketici Hakları Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin (OJ 2011 L 304, p. 64) 22. maddesiyle ilgilidir. Bu hüküm uyarınca tacir, tüketici bir teklifle bağlanmadan önce, tacirin temel akdi yükümlülüklerine karşılık olarak kararlaştırılan hizmet bedeline ek olarak, yapılacak tüm ekstra ödemeler için tüketicinin açık onayını almalıdır ve bu onayın ek ödemedemden kaçınmak için tüketicinin reddini gerektirecek bir seçenek kullanılarak elde edilmesi tacir tarafından onay alındığı anlamına gelmemektedir.

17 Bu bağlamda, Hukuk Sözcüsünün Görüşünün 39. maddesinde belirttiği üzere, Tüzüğün 23. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinde yer verilen korumanın, isteğe bağlı ek hizmetin uçuşla bağlantılı olup olmamasına ve satın alma işlemi süresince teklif edilen ilgili ek ücretin, hava yolu taşıyıcısı veya onunla hukuken ve ekonomik olarak ilgisi olmayan bir üçüncü kişi tarafından önerilmesine dayandırılması, hava hizmetleri için müşterinin korunması amacına aykırı olacaktır. Ek hizmete ilişkin koruma, hizmetin sadece hava yolu taşıyıcısı tarafından sağlanması halinde öngörülerek hizmet sağlayıcının durumuna bağlı kılınırsa, bu koruma kolaylıkla engellenebilir ve sonuç olarak hedeflenen amaca ulaşılamamış olunur. Hiç bir durumda, bu tarz bir prosedür 2011/83 sayılı Direktifin 22. maddesi ile bağdaşmayacaktır.

18 Bu nedenle, ebookers.com'un iddialarının aksine, 1008/2008 sayılı Tüzüğün 23. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinde bahsedilen korumanın sağlanması amacıyla önemli olan, isteğe bağlı ek hizmet ve ilgili ek ücretin hava yolu taşıyıcısı tarafından veya onunla bağlantılı hizmet sağlayıcı tarafından önerilmesi değil, bu hizmet ve ilgili ücretin uçuşla bağlantılı olarak uçak bileti satın alma işlemi sırasında önerilmesidir.

19 Bunun yanı sıra, ebookers.com'un iddialarının aksine, bu yorumun 23. maddenin 1. fıkrasının kapsamı ile uyumsuz olmadığı belirtilmelidir. Her ne kadar 1. maddenin 1. fıkrası uyarınca, Tüzüğün amacı, hava yolu taşıyıcıları – 1. maddenin 1. fıkrasında Tüzüğün, Topluluk hava yolu taşıyıcılarının lisanslarını ve bunların Topluluk içi hava hizmetlerini işletme haklarını düzenlediğinin belirtilmesi nedeniyle - ile ilişkilendirilerek tanımlanmış olsada - asıl soru Tüzüğün amacının Tüzüğün 1. maddenin 1. fıkrası lafzıyla Topluluk içi hava hizmetlerinin ücretlendirilmesini kapsayıp kapsamadığıdır. Ayrıca, genel ifadelerle kaleme alınan 1008/2008 sayılı Tüzüğün 23. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinin lafzından ve maddenin amacının koruma sağlamaya yönelik olmasından açıkça anlaşıldığı ve yukarıda 17. paragrafta belirtildiği üzere, söz konusu hükümde koruma sağlanması için öngörülen koşul, uçuşla bağlantılı isteğe bağlı ek hizmeti sağlayan hizmet sağlayıcının konumuna bağlanamaz, dayandırılmaz.

20 Bütün bu değerlendirmeler ışığında, gönderilen sorunun cevabı 1008/2008 sayılı Tüzüğün 23. maddenin 1.fıkrasının son cümlesinde yer verilen 'isteğe bağlı ek ücretler'in kapsamı, davaya konu olan uçuş iptal sigortası gibi uçak seyahati ile ilgili hizmetlerden kaynaklanan, ve hava yolu taşıyıcısı dışında bir üçüncü kişi tarafından sağlanan ve uçuş ücreti ile birlikte toplam ücretin bir kısmı olarak uçak seyahati satan kişi tarafından müşteriye yüklenen harcamalar şeklinde yorumlanmalıdır.

Masraflar

21 Buradaki muameleler, esas davanın tarafları açısından ulusal mahkeme önündeki derdest davada bir aşama olduğundan; masraflar hakkındaki karar, ulusal mahkemeyi ilgilendirir. Divana görüş sunarken yapılan masraflar, bahsi geçen tarafların masrafları hariç olmak üzere, geri alınmaz.

Bu sebepler ışığında Divan (Üçüncü Daire) şu şekilde karar vermektedir:

24 Eylül 2008 tarihli Toplulukta hava hizmetlerinin operasyonuna ilişkin ortak kurallar başlıklı 1008/2008 (EC) sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğünün 23. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinde yer verilen 'isteğe bağlı ek ücretler' esas davaya konu olan uçuş iptal sigortası gibi uçak seyahati ile ilgili hizmetlerden kaynaklanan, ve hava yolu taşıyıcısı dışında bir üçüncü kişi tarafından sağlanan ve uçuş ücreti ile birlikte toplam ücretin bir kısmı olarak uçak seyahati satan kişi tarafından müşteriye yüklenen harcamalar şeklinde yorumlanmalıdır.

İmzalar